

TOMOQ STREPTOKOKK YARALARINI EKSPRESS
DIAGNOSTIKASINING KLINIK AHAMIYATIMuallif: **Axmadjonov Davlatbek**

Ilmiy rahbar: t.f.n.,

tibbiyot fanlari doktori **E. M. Usmonova**

Impuls tibbiyot instituti.

Patologiya va mikrobiologiya kafedrası

Annotatsiya

Streptokokk infeksiyasi asimptomatik tashuvchilikdan tortib to yaqqol klinik belgilargacha bo'lgan keng doiradagi holatlar bilan namoyon bo'ladi. O'tkir tonzillit shifokorlar amaliyotida dolzarb masala bo'lib qolmoqda. Har uchinchi bakterial tonzillit holatida A guruhi β -gemolitik streptokokklari (*Streptococcus pyogenes*) asosiy etiologik omil sifatida aniqlanadi. Ushbu maqolada streptokokk tonzillitining zamonaviy diagnostik mezonlari va tezkor testlarning klinika amaliyotidagi ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: O'tkir tonzillit, *Streptococcus pyogenes*, A guruhi β -gemolitik streptokokklari, palatin bodomsimon bezlar.

TOMOQ STREPTOKOKK YARALARINI EKSPRESS
DIAGNOSTIKASINING KLINIK AHAMIYATI.

Muallif: Axmadjonov Davlatbek.

Ilmiy maslahatchi – t.f.n. tibbiyot

fanlari doktori E. M. Usmonova

Andijon davlat tibbiyot instituti, Andijon

Dolzarbligi. Streptokokk angina - tonsillitning o'tkir shakli bo'lib, u turli adabiy manbalarda tonsillofaringit, faringit va angina nomlari bilan ham uchraydi. O'tkir tonsillit - bu turli yuqumli patogenlar keltirib chiqaradigan o'tkir yallig'lanish jarayoni va yuqori nafas yo'llarining eng keng tarqalgan yuqumli kasalliklaridan biri bo'lgan faringeal halqa, palatin bodomsimon bezlarning limfoid shakllanishining yallig'lanishi. Streptokokk infeksiyasini o'rganishning dolzarbligi, birinchi navbatda, streptokokklarning o'tkir shakldan so'ng, o'tkir revmatik isitma va glomerulonefrit kabi og'ir patologik holatlarga olib kelishi qobiliyati bilan bog'liq. JSST ma'lumotlariga ko'ra, har yili dunyo bo'ylab yangi tashxis qo'yilgan A guruhi streptokokk infeksiyasining 100 milliondan ortiq holatlari qayd etiladi va streptokokk infeksiyasining og'ir shakllari (revmatik yurak kasalligi) 1000 bolaga 1 dan 22 gacha bo'lgan diapazonda qayd etiladi [5]. Rivojlanayotgan va rivojlangan mamlakatlarda revmatik isitma bilan kasallanish bo'yicha mavjud ma'lumotlarni solishtirganda, ko'rsatkichlar Boshqird davlat tibbiyot universitetining xabarnomasi 945 Maxsus soni №6, 2023 yil deyarli bir xil. Shunday qilib, AQShda o'rta yoshli odamlar va harbiy guruhlar orasida tez-tez o'tkir revmatik isitma holatlari qayd etiladi. Ma'lumotlarga ko'ra, holatlarning yarmida yurak shikastlanishi streptokokkdan keyingi asoratlardir [1, 3]. Angina diagnostikasi, birinchi navbatda, kasallikning klinik belgilariga asoslanadi. Shu bilan birga, etiologiyani aniqlash ham muhimdir, bu streptokokk infeksiyasi patogenining xususiyatlari, kasallikning patogenezini va streptokokk infeksiyasidan keyingi uzoq muddatli natijalar bilan bog'liq. Shunday qilib, o'tkir streptokokk tomoq og'rig'idan 1-4 hafta o'tgach, o'tkir revmatik isitma va streptokokkdan keyingi glomerulonefritni o'z ichiga olgan immunitet bilan bog'liq asoratlarni rivojlanish xavfi saqlanib qoladi [2, 4]. Ushbu asoratlar uzoq muddatli davolanishni va bemorni kuzatishni talab qiladi va ba'zi hollarda nogironlikka olib keladi. S. pyogenes keltirib chiqaradigan infeksiyani o'z vaqtida tashxislash va to'g'ri tanlangan davolash taktikasi,

albatta, kasallikning og'ir va murakkab shakllarining rivojlanishini kamaytiradi. Ishning maqsadi: Streptococcus pyogenes keltirib chiqaradigan o'tkir tonsillitni tezkor diagnostika qilishning klinik ahamiyatini o'rganish.

Materiallar va usullar: Andijon davlat tibbiyot instituti va Toshkent tibbiyot akademiyasining klinik bazalarida ish olib borildi. Tadqiqotga bemorlarni kiritish mezonlari 7 yosh va undan katta yoshdagi bemorlar, o'tkir tonsillit tashxisi bilan kasalxonaga yotqizilgan, 1-3 kunlik kasallik. Chiqarish mezonlari mikroblarga qarshi preparatning 2 dan ortiq dozasini qabul qilish, qo'shilish mezonlarining yo'qligi, og'ir birga keladigan fonning mavjudligi va surunkali kasallik (immunitet tanqisligi, onkologik kasalliklar). O'tkir tonsillitning etiologik agentini aniqlash uchun bakteriologik usul va immunokromatografik test (Streptatest) yordamida nazofarengeal mukusning 223 ta namunasini o'rganish o'tkazildi. 7 yoshdan 63 yoshgacha bo'lgan bemorlarda o'tkir tonsillit va streptokokk tomoq og'rig'ining etiologiyasi va klinik xususiyatlarini o'rganish uchun bemor haqida to'plangan anamnestik ma'lumotlar tahlil qilindi. Izolyatsiya qilingan 53 ta Streptococcus pyogenes shtammining antibiotiklarga sezuvchanligini aniqlash Andijon viloyati Sanitariya-epidemiologiya va aholi salomatligini muhofaza qilish boshqarmasi Epidemiologiya, mikrobiologiya va yuqumli kasalliklar ilmiy-tadqiqot instituti mikrobiologik laboratoriya hamda bakteriologik laboratoriyada o'tkazildi. Statistik ma'lumotlarni qayta ishlash Microsoft Office Excel 7.0, shuningdek, o'rtacha (M) va nisbiy (P) qiymatlarni, ularning o'rtacha statistik xatolarini (m) hisoblash, parametrik va parametrik bo'lmagan usullar, Student t-testi va keyinchalik farqlar darajasining ishonchliligini aniqlash bilan Statistica 6.0 amaliy dasturiy paketlardan foydalangan holda amalga oshirildi. Farqlar $p < 0.05$ da statistik ahamiyatga ega deb hisoblandi

Natijalar va muhokama: Biz tekshirgan ($n=223$) 7 yoshdan 63 yoshgacha bo'lgan bemorlarda o'tkir tonsillitning etiologik tuzilishini bakteriologik o'rganish natijalari tahlil qilindi. Bizning tadqiqotimizda o'tkir tonsillitning mumkin bo'lgan etiologik agentini aniqlash uchun bakteriologik tadqiqot o'tkazildi va S.pyogenesni maqsadli

aniqlash uchun immunoxromatografik tezkor test qo'llanildi. Shunday qilib, 223 bemordan olingan namunalarni bakteriologik o'rganish usulidan foydalanib, 53 (23,7%) bemorda Streptococcus pyogenes, 42 (18,8%) bemorda Staphylococcus aureus, Staphylococcusaureus+Candida spp 27, (12,2%) bemorlarda Staphylococcus, staphylococcus ccus epidermidis 12 (5,4%) bemorda, salbiy natija esa 74 (33,2%) bemorda olingan. Bakteriologikdan tashqari immunoxromatografik test - o'tkir tonzillitning etiologik dekodlanishini yaxshilagan ekspress test (Streptotest). Ekspress test natijalari bakteriologik tadqiqot natijalari bilan solishtirganda, bakteriologik tadqiqot bilan tasdiqlangan o'tkir tonzillit etiologiyasi S. pyogenes bo'lgan 53 bemordan 47 ta holatda streptotest ijobiy, 26 bemorda esa S. pyogenes ba'zi natijalariga ko'ra streptotest natijasi ijobiy bo'lganligini ko'rsatdi. Shunday qilib, tekshirilgan 223 (100%) bemordan 79 (35,4%) bemorda S. pyogenes keltirib chiqaradigan o'tkir tonzillit bor edi: S. pyogenesning 53 shtammi ajratildi va qo'shimcha 26 bemorda ijobiy ekspress test mavjud. Bakteriologik va immunoxromatografik usullar yordamida tekshirilgan 223 tadan S.pyogenes 79 tasidan ajratilgan. Streptokokk tonzillitli bemorlar (n=79) 7 yoshdan 63 yoshgacha bo'lgan, ularning o'rtacha yoshi $24,4 \pm 1,4$ yil. Tekshirilayotgan bemorlar guruhida S.pyogenes sabab bo'lgan o'tkir tonzillit bilan og'rigan bemorlarning yosh xususiyatlari shuni ko'rsatdiki, kasallik 7-14 (24%) va 19-30 (41,8%) yoshda sezilarli darajada ko'proq kuzatilgan. S. pyogenesni mavsumga qarab aniqlash chastotasi ham tahlil qilindi. Shunday qilib, bizning tadqiqotimizda bemorlarda S. pyogenesni aniqlashning eng yuqori chastotasi yilning bahor oylarida (mart - may) (38/43,3%), qishki davrda kasallanishlar soni 14/17,7%, kuzda 22/27,84% va yoz oylarida 5/6,32% hollarda kuzatildi. Streptokokk tomoq og'rig'i bilan kasallanishning mavsumga qarab tahlili shuni ko'rsatdiki, bemorlarni kasalxonaga yotqizish bahorda kasallik holatlari sonining ko'payishi bilan tavsiflanadi. Shakldan ko'rinib turibdiki. 3.2. ma'lum oylarda kasallik bilan kasallanishning o'sishi kuzatildi. Tekshirilayotgan bemorlarning yoshiga qarab streptokokk anginasining paydo bo'lish chastotasini tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, streptokokk anginasi ko'pincha 7-14 yosh va 19-30 yoshda qayd etilgan. Adabiy ma'lumotlarga ko'ra [3], o'tkir tonzillit ko'proq 14

yoshgacha bo'lgan bemorlarda uchraydi, ammo bizning ma'lumotlarimiz, ehtimol, ushbu shifoxonada davolangan bemorlarning yosh tarkibini aks ettiradi. Shunday qilib, biz tekshirgan bemorlarda *S. pyogenes* boshqa yoshdagilarga nisbatan 19-30 yoshda (10,8% hollarda) va 7-14 yoshda (5,8% hollarda) sezilarli darajada ko'proq ajratilgan. Tadqiqot natijalariga ko'ra, 7-14 yoshli bemorlarning yoshi 24,4%, 15-18 yosh 11,1%, 19-30 yosh 42,2%, 31-40 yosh 11,3%, 42-50 yosh 8,1% va 51 yosh va undan katta bo'lganlar kasalxonaga oid bo'limlarning 3,2% ni tashkil qiladi. Ma'lumotlarga ko'ra, *Streptococcus pyogenes* keltirib chiqaradigan o'tkir tonzillit bilan og'rigan bemorlarning eng katta kontingenti maktab yoshidagi va yoshlar (78,22%) edi. Shunday qilib, tekshirilgan bolalar orasida 56 (70,9%) bemorda o'rtacha og'irlik, 23 nafarida (29,1%) og'ir shakl kuzatilgan. Bemorning ahvolining og'irligini aniqlash mezonlari intoksikatsiyaning namoyon bo'lishi va orofarenkdagi mahalliy o'zgarishlar edi. Shunday qilib, barcha tekshirilgan 223 bemorni yoshga qarab taqsimlashda, bemorlar orasida 7-14 yoshli (24%) va 19-30 yoshli (41,8%) o'tkir tonzillitli bemorlarning ko'pchiligi aniqlandi. Ularning soni sezilarli darajada tez-tez ($p < 0,05$) 15-18 yosh (11,4%), 31-40 yosh (11,4%), 41-50 yosh (7,6%), 51 yosh va undan katta (3,8%) yoshdagi bemorlar sonidan oshdi. Bemorlardan *Staphylococcus aureus* izolyatsiyasining chastotasi ishonchli farqni aniqlamadi, zamburug'lar 30 yoshdan oshgan bemorlar guruhida ko'proq ajratilgan.

Xulosa va xulosalar. Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, 223 nafar o'tkir tonzillitli bemordan olingan namunalarni bakteriologik tekshirish *Streptococcus pyogenes* (23,7%), *Staphylococcus aureus* (18,8%), *Staphylococcus aureus*+*Candida* spp. (12,2%), *Staphylococcus* spp. (6,7%), *Staphylococcus epidermidis* (5,4%), bemorlarning 33,2% da madaniyat usuli yordamida o'tkir tonzillitning etiologiyasini aniqlash mumkin emas edi. Yoshga qarab *Staphylococcus aureus*ni bemorlardan ajratish chastotasi ishonchli farqni aniqlamadi, *Candida* spp ko'pincha 30 yoshdan oshgan bemorlar guruhida ajratilgan. Ekspresstestlar kabi tezkor diagnostika usullaridan keng foydalanish tonzillitning streptokokk etiologiyasini erta aniqlash va streptokokk tonzillitini ishonchli qayd etish imkonini beradi. Streptokokk angina

qo'zg'atuvchisini tashxislash uchun tezkor diagnostika test tizimlaridan foydalanish kasallikning dastlabki bosqichida to'g'ri davolashni buyurishga imkon beradi, bu o'z navbatida infektsiyaning yanada tarqalish xavfini kamaytiradi, erta va kech asoratlarni rivojlanish xavfini kamaytiradi va o'tkir tonzillitni davolashda mikroblarga qarshi dorilarni asossiz qo'llashning oldini oladi.

ADABIYOT

Belov B.S., Nasonova V.A., Grishaeva T.P. Streptokokk tonzillit va uning antibakterial terapiyasiga zamonaviy yondashuvlar // Rossiya tibbiyot jurnali. - 2000 yil, 2-jild, 2-son. - 17-25-betlar.

Vasyunin A.V., Krasnova E.I., Chretien S.O. Pediatrik amaliyotda orofarenkning o'tkir streptokokk infektsiyasi - muammo va echimlar // Davolovchi shifokor. - 2011. - No 8. - B. 76-83.

Kleymenov D.A., Briko N.I., Aksenova A.V. Rossiya Federatsiyasida streptokokk (A guruhi) infektsiyasi: epidemiologik determinantlarning xususiyatlari va muammoning hozirgi ko'lamini baholash // Epidemiologiya va vaktsinalarning oldini olish. - 2011. - № 2. - B. 4-11.

Totolyan A.A. Streptococcus pyogenesning o'tmishi va hozirgi davri: ba'zi patogenlik omillari va ularning genetik aniqlanishi // Rossiya Tibbiyot fanlari akademiyasining axborotnomasi. - 2015. - No 1. - B.63- 69.

Klinik ko'rinishlar / Ed.: JJ Ferretti, DL Stivens, VA // Oklahoma, - 2016. - R. 31.
Sanyahumbi S., Merdok S.C., Carapetis J.R. Streptococcus pyogenes: asosiy biologiya